died from ballistic injuries, mostly (10 of the 13) from head wounds (Fig. 7). Eight of the 13 individuals had complete military identification tags. The remains will be reburied in Vingis Park Military Cemetery in Vilnius.

Ingrida Čičiurkaitė

II Pasaulinio karo vokiečių karo belaisvių kapinės Vilniuje, Rudens gatvėje 29

2018 m. KVGT vykdė II Pasaulinio karo vokiečių karo belaisvių kapinių lokalizavimo ir palaikų ekshumavimo darbus Vilniuje, Rudens g. 29. Darbus inicijavo Vokietijos visuomeninė organizacija VDK. Remiantis archyviniais duomenimis, tarp Olandų ir Rudens (buvusio Auksinio Rago) gatvių, šalia žydų kapinių buvo įrengtos pagrindinės (stovykla turėjo 3 kapinių sklypus) 195 vokiečių karo belaisvių stovyklos kapinės. Pati stovykla įkurta 1944 m. rugpjūčio 20 d., nors pirmieji belaisviai, paimti į nelaisvę per sunkius liepos 7–13 d. mūšius su Raudonosios armijos, Armijos Krajovos ir tarybinių (daugiausia – žydų tautybės) partizanų daliniais, joje atsirado jau nuo 1944 m. liepos 13 d. (Verkelis A., *Kas sugriovė Vilnių*, V., 2015, p. 30).

1945 m. antrąjį pusmetį 195 karo belaisvių stovyklos 1 skyriaus belaisviai gyveno pasibaisėtinomis sąlygomis (*LYA*, f. V–69, a. 1, b. 115). Fridolinas Šojerlė (Šironas G., *Liepsnojantis Vilnius. Liudininkų prisiminimai*, V., 2014, p. 151) savo prisiminimuose rašė: „Jie mirė nuo įvairiausių galimų ir negalimų ligų ir negalavimų: neužgijusių žaizdų, nuolatinio bado, distrofijos, plaučių uždegimo, dizenterijos, maliarijos, dėmėtosios šiltinės, troškulio, tuberkuliozės ir kitaip besivadinančių susirgimų; visi puolė pralaimėjusią armiją ir toliau retino jos gretas <...> šalimais buvo ir lavonų kambarys. Čia sanitarai sunešdavo negyvėlius iš lagerio ir ligoninės, išbraukdavo juos iš sąrašų, o rytą arkliais pakinkytu vežimu nugabendavo palaidoti į Trijų Kryžių kalną“. Tačiau minima kapinių vietą greičiausiai yra supainiota, nes anot archyvinių dokumentų, 195 stovyklos 1 skyriaus mirusieji laidoti kapinėse, įrengtose pašlaitėje prie dabartinės Rudens gatvės.

1949 m. gegužės 19 d. akte rašoma, kad kapinės neaptvertos, kapai nepažymėti. Jose palaidoti 146 karo belaisviai, o kapinės užima 600 m^2 plotą. Iki 1950 m. lapkričio 30 d. čia palaidoti 146 karo belaisviai, daugiausia vokiečių tautybės. Mirusiųjų sąraše taip pat įrašyti pavieniai austrų, čekų, lenkų, prancūzų, rumunų tautybės kariai. Kartu su jais palaidoti 7 belaisviai, mirę specialiosios ligoninės 2652 V skyriuje. Pagal archyvinius duomenis, kapinėse turi būti palaidoti 153 vokiečių karo belaisviai. Tų pačių metų pabaigoje dokumentuose minima, kad kapinės užima 240 m^2 plotą, jos neprižiūrimos, neaptvertos, nepažymėtos, kapų kauburėliai apnykę (*LYA*, f. K–8, a. 2, b. 2, l. 1–11). Tačiau šiuo atveju archyvinių dokumentų duomenys nesutampa, pateikiami skirtingi kapinių plotai, nors visų dokumentų schemose ir planuose žymimos 6 eilės, o kiek nuošaliau – 7 eilė, kur buvo palaidoti 7 mirusieji, atvežti iš specialiosios ligoninės. 1958 m. komisijai nustačius, kad kapinės nesaugomos ir neprižiūrimos, nepaisant ant dokumentų ranka užrašyto sprendimo „palikti“, jos buvo panaikintos. Archyviniuose dokumentuose užfiksuotas tikslus keliuose aktuose minimas 153 palaidotų belaisvių skaičius. Tačiau aptinkami du skirtingi kapinių ploto variantai: 240 ir 600 m^2.

Kapinių lokalizavimo ir palaikų ekshumavimo darbų metu ištirta viena 111 m^2 ploto perkasa ir 8 žvalgomieji šurfai, bendras tyrimų plotas – 126,7 m^2. Pagal aptiktų palaidojimo

1 pav. Perkasos centro vaizdas iš V. I. Čičiurkaitės nuotr.

Fig. 1. View of the trench centre, as seen from the W.

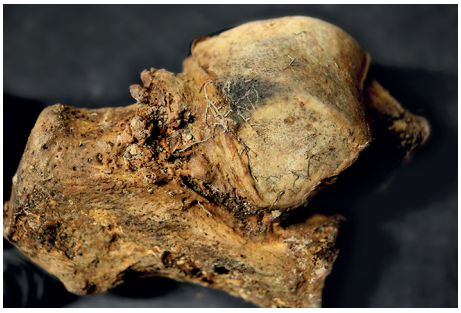

2 pav. Kapas 15, dešiniojo kulnakaulio ir šokikaulio ankilozė. I. Čičiurkaitės nuotr.

Fig. 2. Burial 15, the ankylosis of the right calcaneus and the talus.

kontūrų išsidėstymą – kapinių plotas yra apie 600 m^2. Visame plote po paviršiniu sluoksniu, maždaug 50 cm gylyje pasiektas įžemis – žvyras. Fiksuoti 36 kapų kontūrai (1 pav.), ekshumuota 15 II Pasaulinio karo vokiečių karo belaisvių palaikų. Kapai aptikti 0,7–1,1 m gylyje nuo esamo paviršiaus. Paviršiniuose sluoksniuose aptikta XIX–XX a. buitinės keramikos ir stiklo fragmentų. Mirusieji laidoti be daiktų. Šalia palaikų aptikti keli spygliuotos vielos ar neaiškios paskirties metaliniai pleištai. Kapo 11 galvūgalyje aptiktas medinio kryžiaus ar antkapinės lentelės galas.

Aptikti palaikai – 14–45 m. vyrų. Amžius nustatytas visų 15 individų. Palaikai išlikę itin gerai, bendras išlikimas – 98 %. Net 13 skeletų (87 %) fiksuoti su dideliu fiziniu krūviu susiję pakitimai. 9 mirusiųjų (60 %) skeletuose aptiktos anatominės variacijos. 5 (33,3 %) individų kauluose fiksuoti uždegimų pėdsakai, vienas sugijęs nosikaulių lūžis, XII krūtinės slankstelio kompresinis lūžis bei 3 pėdikaulių ankilozės atvejai (2 pav.). 11 mirusiųjų (73,3 %) su dantų taisymo žymėmis: plombomis, karūnėlėmis, išimamais dantų protezais. 11 individų dantys pažeisti karieso; 11 individų buvo netekę bent vieno danties; 5 mirusiesiems dygo protiniai dantys.

Palaikai laidoti atskirose duobėse, laikantis 1,3–1,5 m atstumo tarp eilių, 0,2–1 m atstumu tarp palaidojimo duobių. Jų dydžiai kiek skiriasi, tačiau vidutiniškai yra 40–50 cm pločio ir 1,7–

3 pav. Kapo 1 vaizdas iš V. I. Čičiurkaitės nuotr.
Fig. 3. View of Burial 1, as seen from the W.

1,9 m ilgio. Mirusieji laidoti aukštielninki, taisant rankų ir kojų pozicijas, orientuoti R–V kryptimi, galva į R (3 pav.), išskyrus kapą 7, kur individas pavienis, įmestas kniūbsčias, galva į V.

2018 m. ekshumuota tik 15 palaikų, todėl darbai buvo tęsiami 2019 m.

The WWII German POW Cemetery at Rudens St. 29, Vilnius

In 2018, the location of a Second World War German POW cemetery was identified at Rudens St. 29, Vilnius and the exhumation of the remains begun. Based on archival data, 153 prisoners were interred in the cemetery. But two different cemetery area variants were encountered: 240 and 600 m^2.

During the investigation, 126.7 m^2 were excavated. The cemetery's identified area is roughly 600 m^2. The contours of 36 burials have been recorded (Fig. 1) and the remains of 15 German POWs exhumed (Fig. 3). The burials were discovered at a depth of 0.7–1.1 m. The individuals had been interred without any items. The discovered remains belong to males 14–45 years of age. The skeletons have survived especially well, i.e. 98%. Changes related to large physical loads were recorded in 87% of the skeletons. Anatomic variations were discovered in the skeletons of nine individuals (60%). Traces of inflammation in the bones of five individuals, one healed nasal bone fracture, a compression fracture of the XII thorax vertebra, and three instances of ankylosis of the foot (Fig. 2) were recorded. 11 individuals (73.3%) had signs of dental work: fillings, crowns, and removable dentures. The teeth of 11 individuals had cavities; 11 individuals had lost at least one tooth; and the wisdom teeth had already erupted in everyone.

Ingrida Čičiurkaitė,
Dalia Ostrauskienė

1863 m. sukilėlių giminių palaikų tyrimai Vilniaus kapinėse

Vilniaus Aukštutinės pilies teritorijoje, Gedimino kalne 2016–2017 m. aptiktų 17 sukilėlių palaikus (*ATL 2017 metais*, 2018, p. 617–625) tiria VU mokslininkų komanda, vadovaujama VU MF profesoriaus, habil. dr. Rimanto Jankausko. Genetinius palaikų tyrimus atlieka Valstybinės teismo medicinos tarnybos specialistai. Šiems tyrimams biotechnologijų bendrovė „Thermo Fisher Scientific Baltics" dovanojo reagentų komplektą, skirtą nustatyti DNR profilius iš kaulinio audinio naujos kartos sekoskaitos ir kapiliarinės elektroforezės metodais. Taip pat istorinius ir genealoginius tyrimus atliko dr. Olga Mastianica-Stankevič ir prof. habil. dr. Tamara Bairašauskaitė. Tyrimams reikalin-